

устойчивому развитию экономики Украины. Определены приоритеты, этапы и пути обеспечения устойчивого развития.

Ключевые слова: экономический рост, устойчивое развитие экономики, экологический фактор, эколого-экономический механизм, инновационная модель, окружающая среда.

Salatyuk N. M. Economic growth is a necessary condition for the transition to sustainable development.

In the article several theoretical provisions of sustainable development concept are summarized. Economic growth as a necessary condition of transfer to sustainable development of economy is examined. Problems of transfer to sustainable development of economy of Ukraine are analyzed and necessity of such transfer is substantiated. Priorities, terms and ways of ensuring sustainable development are determined.

Keywords: economic growth, sustainable development of economy, ecological factor, economical-ecological mechanism, innovation model, environment.

УДК 33.001.76(477)

Петришина Н. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено державний сектор економіки України в умовах її модернізації. Розглянуто актуальні проблеми функціонування державного сектора та комплекс заходів щодо підвищення його ефективності в економіці України.

Ключові слова: Державний сектор, державні підприємства, модернізація, проблеми державного сектора.

Формування нових підходів до соціально-економічних перетворень в умовах модернізації економіки має спиратися як на результати наукового аналізу власної траєкторії розвитку, так і на узагальнення світових тенденцій, враховуючи наслідки світової фінансово – економічної кризи. Важливим аспектом таких перетворень є забезпечення ефективного управління державним сектором, котрий має здійснювати позитивний вплив на конкурентоспроможність національної економіки в цілому.

Проблема функціонування державного сектора в умовах модернізації економіки України є предметом дослідження протягом багатьох років і особливо актуальна для пострадянських країн, які стали на шлях ринкових перетворень. Науковим підґрунтям вирішення даної проблеми є світовий досвід розвинених країн. Значний внесок у розробку проблеми функціонування державного сектора внесли такі вчені як: І. М. Боярко, В. М. Геєць, О. М. Головінов, М. І. Диба, О. В. Длугопольський, І. В. Космідайло, П. В. Круш, Л. М. Кузьменко, І. Й. Малий, О. В. Пильтяй та ін. В умовах виходу зі світової фінансово-економічної кризи важливим є подальше дослідження.

В посткризовий період національна економіка потребує ефективного управління державним сектором економіки України в умовах її модернізації. Відтак, стає актуальним виявлення проблем функціонування державного сектору в сучасних

умовах та розробка напрямів підвищення його ефективності.

Метою статті є дослідження державного сектору в сучасних умовах та наукове обґрунтування шляхів підвищення його ефективності в процесі модернізації економіки України. Для досягнення цієї мети виявлено проблеми державного сектору трансформаційної економіки України в умовах глобалізації та інтеграції у світове господарство.

Починаючи з 70-х років минулого століття більшість країн світу проводять політику оздоровлення національної економіки шляхом пошуку оптимального співвідношення між державним та приватним секторами. Світовий досвід в котре засвідчує те, що стандартів відносно оптимального розміру державного сектора не існує. В деяких країнах він достатньо великий (Греція, Італія, Франція), в інших – майже відсутній (Японія, Люксембург); в деяких країнах сконцентрований у невеликій кількості галузей (Нідерланди), а в інших представлений у всіх галузях економіки (Франція, Португалія). У певних країнах він високоефективний (Швеція, Франція), в інших – неефективний (Бельгія, США). Тобто, існують різні національні моделі, які відрізняються лише ефективністю реалізації [14, с. 47].

Державний сектор економіки в деяких країнах з розвинутою і відносно розвинутою ринковою (змішаною) економікою представлений по-різному. Так, в американській моделі державний сектор є найменшим у порівнянні з іншими розвиненими країнами світу (сильна монополізація майже усіх сфер економіки, заохочення приватною підприємництва усіх типів приватної власності, державний сектор в межах 10-11%).

Для французької моделі характерним є:

– значні масштаби державного сектора та його вплив на регулювання національної економіки (приватний сектор забезпечує значну частку ВВП);

– державний сектор представлений як власним підприємством, так і впливом на недержавний сектор економіки та на загальнонаціональні пріоритети (зокрема, французька модель містить різноманітні економічні інструменти регулювання економіки (стратегічне планування, що включене у ринковий механізм, регулювання інвестицій, контроль конкуренції тощо), державні замовлення на продукцію приватних і змішаних підприємств, адаптацію підприємств до ринкових умов господарювання через трудові договори з адміністрацією, гнучку податкову систему, встановлення державних цін на електроенергію, тарифи на громадський транспорт, телефони, контроль за цінами на продовольство, забезпечення соціальних потреб через регулювання заробітної плати, рівня безробіття, перекваліфікацію кадрів, добре розвинутою і майже досконалою системою статистичних методик вимірювання сімейних бюджетів, науково обґрунтованих норм споживання, встановленням границь бідності тощо);

– держава має певні економічні і соціальні інститути, які ефективно діють і реагують на зміни як ринкової кон'юнктури, так і на світові процеси суспільного розвитку, що набуває ще більшої актуальності на шляху до інституціонального розвитку [2, с. 90].

Процес становлення моделей державного сектора в трансформаційних постсоціалістичних економіках має досить суттєву специфіку і відрізняється від того як формувалася державний сектор економіки в капіталістичних країнах:

1. В розвинених капіталістичних країнах державний сектор природним чином поступово зростає, будучи наслідком дії закону зростаючих потреб в усупільненні певних видів діяльності (в економіках, що реформуються, в тому числі в Україні, він формувався як результат руйнування попереднього державного сектора та “стиснення” державної (суспільної) власності через її роздержавлення і приватизацію за начебто непотрібністю в ринковій економіці).

2. В західних країнах державний сектор створювався в ринковому середовищі, тоді як в трансформаційних економіках він не створювався, а розформовувався і самим фактом свого зменшення сприяв формуванню ринкового середовища (у транзитивних економіках державний сектор формувався за залишковим принципом, тобто в ньому залишилося те, що не встигли приватизувати).

3. Державний сектор має відмінності і з позицій виконання трансформаційних функцій (за всіх часів і в усіх країнах як державний сектор так і його окремі підприємства, створювалися в складні періоди національних економік (кризи, війни, післявоєнне відновлення), в результаті він служив свого роду інструментом антикризового регулювання, завдяки державному сектору багатьом країнам вдалося здійснити масштабні науково-технічні програми і згладити регіональні проблеми розвитку територій) [2, с. 99].

Однією з країн постсоціалістичних економік є Україна для якої характерна ліберально-шокова модель державного сектора. На початку трансформації економічної системи було впроваджено метод “шокової терапії”, орієнтований на заміну суспільної власності приватною незалежно від ефективності, а соціальна справедливість нормально втілювалася в приватизаційних майнових сертифікатах. Концептуальними засадами даного методу були такі: максимальне виключення держави з економіки та мінімізація державної власності.

Період від початку 90-х років ХХ ст. до сьогодні ознаменувався переходом від адміністративно-командної системи (централізованого регулювання, коли в Україні єдиним суб’єктом власності була держава) до ринкових відносин (децентралізованого управління, коли приватизація державного майна стала визначальним елементом державної політики, створення нових підприємницьких структур, зумовило еволюцію відносин власності і типів суб’єктів господарювання в напрямку забезпечення їхньої різноманітності та створило умови, в яких державна власність стала фактично “нічийною”). Все це стало наслідком нераціонального використання державної власності та призвело до зниження ефективності державних підприємств у ринковому середовищі, нових форм їхньої економічної діяльності, особливостей і механізму управління ними на сучасному етапі.

На сьогодні управління держсектором здійснюється на основі положень Закону України “Про управління об’єктами державної власності” [4], в якому визначено систему органів управління та їх повноваження, об’єкти та суб’єкти управління державною власністю. Зокрема, об’єктами управління державної власності є: майно, яке передане казенним підприємствам в оперативне управління; майно, яке передане державним комерційним підприємствам (далі – державні підприємства), установам та організаціям; майно, яке передане державним господарським об’єднанням; корпоративні права, що належать державі у статутних фондах господарських організацій (далі – корпоративні права держави); державне майно, що забезпечує

діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, управління яким здійснюється в порядку, визначеному окремими законами; державне майно, передане в оренду, лізинг, концесію; державне майно, що перебуває на балансі господарських організацій і не увійшло до їх статутних фондів або залишилося після ліквідації підприємств та організацій; державне майно, передане в безстрокове безоплатне користування Національній академії наук України, галузевим академіям наук; безхазяйне та конфісковане майно, що переходить у державну власність за рішенням суду.

Суб'єктами управління об'єктами державної власності є: Кабінет Міністрів України; Фонд державного майна України; міністерства та інші органи виконавчої влади; органи, які здійснюють управління державним майном відповідно до повноважень, визначених окремими законами; державні господарські об'єднання, державні холдингові компанії, інші державні господарські організації (далі – господарські структури); юридичні та фізичні особи, які виконують функції з управління корпоративними правами держави (далі – уповноважені особи); Національна академія наук України, галузеві академії наук [4]. Не дивлячись на те, що в Україні розроблена нормативно-правова база управління держсектором, не всі її принципово важливі положення фактично були реалізовані в практиці господарського життя.

Державні підприємства сучасної України все ще переобтяжені рисами притаманними централізованій, плановій економіці та мають ряд недоліків, серед яких основними є: управління державними підприємствами з одного центру за аналогією з управлінням у межах одного підприємства - прямими розпорядженнями, наказами, вказівками без опосередкованих ринкових методів; застаріла система кредитних стосунків, взаємозв'язків з державним бюджетом і іншими елементами фінансового господарства, яка підриває самостійність і зацікавленість в підвищенні ефективності їх діяльності; нездатність державних органів нагляду ефективно виконувати роль власника, неконкурентоспроможність багатьох сфер економіки; застарілі виробничі фонди державних підприємств, обтяженість об'єктами соціальної сфери, що знаходяться на їх утриманні, надмірне адміністрування з боку профільних міністерств і відомств, їх кадрова політика, втручання у поточну господарську діяльність суб'єктів господарювання і низький рівень їх менеджменту тощо.

На сьогодні в Україні відсутній належний облік розміру, структури та ефективності функціонування державного сектору. Так, згідно наказу міністерства економіки з питань європейської інтеграції України, державного комітету статистики та фонду державного майна № 307/375/1963 від 4.11.2003

“Про затвердження методики визначення питомої ваги державного сектору в економіці” обчислюється питома вага державного сектору [10].

Згідно вищезгаданої методики, питома вага державного сектору в економіці України за даними міністерства економіки та торгівлі України становила: у 2005 році – 12,2%, у 2006 – 14,2%, у 2008 – 9%, у 2009 – 9,5%, у 2010 – 9,2%, у 2011 – 10,4%, за 9 місяців 2012 року – 9,6% [9]. Отже, питома вага державного сектору протягом 2005 року – 9 місяців 2012 року знизилась з 12, 2% до 9,6% (таблиця 1).

**Питома вага державного сектору в економіці
України за 2005 рік – 9 місяців 2012 року**

№ з/п	Види економічної діяльності	2005	2006	2008	2009	2010	2011	9 місяців 2012
	Усього	12,2	14,2	9,0	9,5	9,2	10,4	9,6
	у тому числі:							
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	8,2	9,1	6,8	7,8	7,8	5,3	47,2
2	Промисловість	17,5	17,5	11,7	11,6	11,2	11,9	10,1
3	Будівництво	7,4	6,0	1,1	1,0	0,8	0,9	1,0
4	Оптова та роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	3,1	2,3	0,7	0,8	0,7	0,7	1,1
5	Готелі та ресторани	10,9	6,2	5,0	4,8	4,65	3,3	4,9
6	Транспорт та зв'язок	41,6	43,9	25,3	25,0	35,6	28,8	23,5
7	Фінансова діяльність	4,8	7,0	0,7	0,8	0,8	1,4	3,3
8	Операції з нерухомістю, завдання під найм та послуги юридичним особам	16,7	22,0	14,8	16,3	17,5	18,0	26,7
9	Державне управління	55,6	72,9	-	-	-	-	-
10	Освіта	13,6	12,5	4,5	4,7	4,3	2,6	2,6
11	Охорона здоров'я та соціальна допомога	14,2	16,8	8,4	9,2	7,8	6,8	15,7
12	Колективні, громадські та особисті послуги	2,9	3,9	-	-	-	-	-
13	Надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту			2,4	3,2	4,1	2,5	3,0

Проаналізуємо питому вагу державного сектору за видами економічної діяльності за класифікацією видів економічної діяльності. Питома вага державного сектору з 2005 по 9 місяців 2012 років: сільського господарства, мисливства та лісового господарства зросла з 8,2% у 2005 році до 47,2% за 9 місяців 2012 року; промисловості – знизилася з 17,5% до 10,1%; будівництва – знизилася з 7,4% до 1,1%; оптова та роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту знизилася з 3,1% до 1,1%; готелі та ресторани, транспорт та зв'язок, фінансова діяльність, операції з нерухомістю, завдання під найм та послуги юридичним особам, освіта також знизилася. Спостерігається незначне зростання питомої ваги державного сектора охорони здоров'я та соціальної допомоги. Що стосується державного управління, то починаючи з 2008 року статистичні дані не надаються.

Отже, можна визначити необхідним зниження масштабів державного сектора в традиційно невласливих йому сферах, наприклад, таких як оптова та роздрібна торгівля, будівництво. Оскільки діяльність держави в даних сферах є збитковою, то переміщення фінансових ресурсів із цих галузей дозволить реалізувати “ефект масштабу” в інші, більш властиві державному сектору сфери та сприятиме реалізації такої переваги державного сектора, як лідерство у науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах.

Держава разом з територіальними громадами продовжує контролювати великий обсяг економічних активів країни і є найбільшим роботодавцем на ринку праці. На жаль, ані Держкомслужба, ні Міністерство економіки і торгівлі України не оприлюднюють відповідну інформацію по комунальному сектору. Крім того, вплив державного сектору на розвиток національної економіки зумовлений і характером

зосереджених тут об'єктів – військова промисловість, паливно-енергетичний комплекс, природні монополії (житлово-комунальний комплекс, залізниця, пошта, телекомунікації), наука, соціальна сфера. Слід додати, що з точки зору інституційної теорії, наявність широкого переліку економічних функцій держави доповнює її функції власника, що виявляється через частку видатків економічного характеру у складі видатків бюджету.

Таким чином, реальний розмір та конфігурація державного сектору в національній економіці свідчать про системну незавершеність процесу суспільної трансформації, яка включає не лише відносини власності, але й інші сфери, що потребують реформування: пенсійну систему та систему соціального страхування, системи освіти та охорони здоров'я тощо. Усе це призвело до ситуації, за якої Україна увійшла у стан фінансової кризи та економічної рецесії: із непропорційно високим розміром державної власності, неефективне управління якою погано сполучається із функціями антикризового управління та економічного розвитку; із надвисоким рівнем постійних бюджетних витрат, пов'язаних із утриманням державного управління, соціальної сфери та підтримкою галузей промисловості, який важко зберігати за умов економічної рецесії, не кажучи вже про збільшення для реалізації антикризової державної політики; із проблемною ситуаційною невизначеністю у сфері управління державним сектором, оскільки він для великого приватного капіталу та політичних груп перетворився на джерело політичної ренти (у вигляді фінансової підтримки, системи преференцій, державних замовлень та закупівель).

Найбільш повне уявлення про функціонування держсектора дає моніторинг Міністерства економіки та торгівлі України. Так, за підсумками 2010 р., у держсекторі із 2508 суб'єктів господарювання, прибутково працювали 1589 підприємств (63,4% до загальної кількості звітуючих), безприбутково – 97 підприємств (3,8 %), збитково – 822 (32,8%). Слід відзначити, що з року в рік у держсекторі зростає частка збиткових підприємств. Зокрема, якщо у 2008 році збитково працювало 678 суб'єктів, або 27,0 % від загальної кількості працюючих підприємств, у 2009 році – 801, або 32,6%, то у 2010 році – 822, або 32,8%. В цілому ж рентабельність діяльності суб'єктів господарювання держсектора складала у 2010 р. 6,9% [14].

Аналіз кількості підприємств державного сектору економіки у цілому по Україні за 2 квартал 2012 року показав, що з 3144 підприємств державного сектору 2728 (87%) підприємств були державними, 366 (11%) – господарськими товариствами у статутних фондах яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належить державі та 50(1%) підприємств – дочірні підприємства, що входять до складу підприємств, що є суб'єктами природних монополій, та підприємств, плановий розрахунковий обсяг чистого прибутку яких перевищує 50 млн. гривень. З 2271 підприємства 1359 (59%) були прибутковими і 758(41%) – збитковими. Перевищення збитковості над прибутковістю спостерігається лише у господарських товариствах, що є негативною тенденцією для економіки (табл. 2).

**Кількість підприємств державного сектору економіки
у цілому по Україні за 2 квартал 2012 року [9]**

№ п/п	Найменування	Загальна кількість підприємств	Кількість підприємств, яким затверджено фінансові плани органом, уповноваженим управляти суб'єктами державного сектору економіки	із них, кількість підприємств, що працювали:		
				кількість прибуткових підприємств	кількість збиткових підприємств	кількість підприємств у точці беззбитковості
1	2	3	4	5	6	7
1.	Державні підприємства	2728	2024	1248	629	152
2.	Дочірні підприємства, що входять до складу підприємств, що є суб'єктами природних монополій, та підприємств, плановий розрахунковий обсяг чистого прибутку яких перевищує 50 млн. гривень	50	32	36	14	0
3.	Господарські товариства, у статутних фондах яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належить державі	366	215	75	115	34
ВСЬОГО:		3144	2271	1359	758	186

Таким чином, у цілому державний сектор в Україні можна охарактеризувати як такий, що має низьку частку державного сектору, різноманітний за організаційно-правовими формами господарювання (при домінуванні державних серед дочірніх підприємств та господарських товариств), а за результативністю – низькоефективний.

В державному секторі економіки Україні існують такі проблеми :

– випуск продукції з урахуванням реального попиту ще не став неодмінною умовою роботи багатьох підприємств державного сектора економіки, про що свідчать залишки готової продукції та незавершеного виробництва на складах;

– принципи організації діяльності та управління державними підприємствами залишилися майже незмінними, внаслідок чого їм мало притаманні ознаки ринково орієнтованих підприємств;

– спадком соціалістичної системи господарювання є те, що більшість великих державних підприємств мають обтяжену допоміжну та обслуговуючу сферу виробництва з низьким технічним оснащенням. Результатом їх функціонування у складі підприємств є збільшення витрат на кінцеву продукцію, яке супроводжується негативними наслідками щодо цін, конкурентоспроможності та прибутковості;

– високий рівень концентрації виробництва на великих і дуже великих підприємствах. В умовах відсутності попередніх обсягів збуту це унеможливило існування підприємств у тих розмірах, у яких вони були раніше;

– майже всі великі, а також більшість середніх підприємств мають у своєму складі значну соціальну сферу.

– однією з причин того, що велика кількість підприємств є збитковими або неконкурентоспроможними, є неефективне регулювання їх діяльності з боку держави та економічні умови, що дають змогу використовувати недоліки правового поля, яким регламентується їх діяльність;

– низька матеріальна винагорода не сприяє приходу на державні підприємства висококваліфікованих та сумлінних керівників, призводить до їх переходу в інші сектори економіки і, до того ж, є неадекватною розмірам фінансових та майнових потоків, що ними контролюються. Матеріальна винагорода не тільки не стимулює підвищення ефективності діяльності підприємств, як така, що практично не залежить від результатів діяльності, але й об'єктивно обумовлює намагання керівників підприємств задовольняти свої майнові потреби за рахунок інших джерел, що є в їх розпорядженні;

– в умовах ринкових відносин державні підприємства поступаються в економічній ефективності іншим, більш сучасним формам господарювання, де використовуються додаткові засоби стимулювання виробничої активності, тому їх не слід розглядати як основу середньострокової та віддаленої перспективи структурної перебудови економіки. Альтернативою їм повинні стати державні акціонерні товариства, в які повинні бути перетворені всі державні підприємства, включаючи ті, що не підлягають приватизації, але можуть бути корпоративізовані.

Вищезазначене свідчить, що існуючі принципи функціонування державних підприємств не відповідають сучасним вимогам ринку, кількість державних підприємств – можливостям держави щодо управління ними та контролю за їх діяльністю, існуюча система управління державними підприємствами неефективна і потребує реформування.

В умовах модернізації економіки України розв'язання наявних проблем є особливо актуальним. Це зумовлює необхідність чіткого визначення мети і напрямів реструктуризації державних підприємств, підвищення ефективності роботи як окремих галузей, так і кожного підприємства державного сектора, формування нормативно-правової бази господарювання, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

З позиції вдосконалення механізму регулювання та розвитку державного сектора,

доцільним є врахування іноземного досвіду в цій сфері та запровадження комплексу таких заходів:

– посилення ролі державної власності в процесах управління економікою шляхом представлення інтересів держави у сферах економічної діяльності, пов'язаних з економічною безпекою, забезпеченням конкурентоспроможного економічного зростання, діяльністю природних монополій;

– розвиток суб'єктів господарювання державного сектору економіки на середньострокову перспективу з урахуванням прогнозу тривалості та ймовірних наслідків економічної кризи в Україні та світовій економіці;

– підвищення ефективності управління об'єктами державної власності у сфері управління державним майном шляхом чіткого розподілу функцій управління об'єктами державної власності між органами виконавчої влади (центральними, місцевими, Фондом державного майна України);

– формування середовища партнерства в інвестиційно – інноваційній сфері;

– розвиток партнерських відносин між державою та міжнародними організаціями, сприяння європейській та євроатлантичній інтеграції України;

– створення правових умов для перетворення державних підприємств у державні акціонерні товариства, що дасть змогу забезпечити рівні умови господарювання для державних і недержавних суб'єктів підприємництва, прискорити реформування системи управління державним сектором економіки шляхом скорочення адміністративних функцій галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, набувати досвіду функціонування в ринкових умовах та залучати недержавні інвестиції шляхом додаткової емісії акцій;

– здійснення корпоратизації підприємств, які не підлягають приватизації, але можуть бути корпоратизовані;

– здійснення реструктуризації державних підприємств у процесі їх передприватизаційної підготовки;

– забезпечення законодавчої можливості створення нових суб'єктів управління - господарських структур, які за умов госпрозрахунку виконуватимуть функції управління державними підприємствами із залученням ринкових методів господарювання та ін.

Висновки

Проаналізувавши основні проблеми державного сектора економіки України в умовах модернізації можна дійти наступних висновків:

1. Державний сектор – це єдина, цілісна система об'єктів державного господарства і суб'єктів державного господарювання в ринковій економіці як її неминучий результат, з одного боку, і в цій своїй якості як сутнісна передумова її ефективного функціонування – з іншого. З погляду сутнісних ознак державних підприємств державний сектор може бути визначений як сукупність інститутів, що здійснюють виробництво установлюваних державою суспільно корисних товарів і надання соціально значущих послуг.

2. Світовий досвід розвитку державного сектора є надзвичайно цінним для України у період трансформації її економічної системи, а тому потребує детального аналізу і дослідження сучасних тенденцій у даній сфері. У цьому зв'язку окремі науковці пропонують звернути увагу на економіку Франції, яку вважають подібною в

багатьох характеристиках до української та можливим взірцем при визначенні напрямів реформування державного сектора та перебудови економіки України. Водночас, необхідно пам'ятати, що державний сектор має конкретно-історичний характер, відтак Україні слід формувати власну національну модель державного сектора з урахуванням нагромадженого досвіду, наявних умов та можливостей. Поряд з іншим, це зумовлено ще й тим, що поширений у розвинутих країнах підхід до розуміння оптимальних розмірів державного сектора не придатний для країн, де тривалий час функціонувала адміністративно - командна економіка.

3. Становлення державного сектору економіки в Україні в ході ринкових реформ 1990-х рр. відбувалося переважно шляхом закріплення у власності держави численних підприємств галузей народного господарства, акціонування та приватизація яких, з тих чи інших причин могла проводитися лише за спеціальними рішеннями органів державної влади, підприємств, що приватизації не підлягали та залишкових пакетів акцій, які з різних причин не були реалізовані.

Виявлення засобів вирішення основних проблем управління державним сектором економіки в умовах модернізації трансформаційної економіки України стане напрямом наших подальших досліджень.

Використані джерела:

1. *Боярко І. М.* Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально-економічним розвитком України: монографія / І. М. Боярко, Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека. – Суми: Унів. кн., 2012. – 164 с.
2. *Головінов О. М.* Державний сектор сучасної економіки: теоретико-методологічний аспект: монографія / О. М. Головінов; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2010. – 396 с.
3. *Длугопольський О. В.* Державно-приватні партнерства: зарубіжний досвід і уроки для України / О. В. Длугопольський, А. Ю. Жуковська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 3. – С. 43-49.
4. Закон України “Про управління об’єктами державної власності” від 21 вересня 2006 року [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України / Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16>
5. *Космідайло І. В.* Управління суб’єктами господарювання державного сектору: монографія / І. В. Космідайло, О. Ю. Рудченко; ПВНЗ “Європ. ун-т”. – Умань: Вид. “Сочінський”, 2012. – 198 с.
6. *Круш П. В.* Державний сектор у системі управління та регулювання національним господарством: монографія / П. В. Круш, М. В. Шашина, О. П. Кавтиш; Нац. техн. ун-т України “Київ. політехн. ін-т”. – К., 2010. – 416 с.
7. *Кузьменко Л. М.* Государственный сектор в экономике Украины: [монография] / Л. М. Кузьменко. – К., 2007. – 256 с.
8. *Малий І. Й.* Держава і ринок: філософія взаємодії: моногр. / І. Й. Малий, М. І. Диба, М. К. Галабурда; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 358 с.
9. Міністерство економіки та торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
10. Наказ міністерства економіки з питань європейської інтеграції України “Про затвердження методики визначення питомої ваги державного сектору в економіці” від 4 листопада 2003 року [Електронний ресурс] // Інформаційний портал України. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basexe/ua-ampbde.htm>
11. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
12. *Пильтяй О. В.* Державний сектор економіки: теорія, методологія, управління розвитком: монографія / О. В. Пильтяй. – К.: Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 392 с.

13. Програма економічних реформ “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/content/ker-program.html.
14. Рудченко О. Ю., Шкільняк М. М. Вдосконалення управління державним сектором в Україні // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3(15). – С. 47-51.

Петришина Н. В. Государственный сектор в условиях модернизации экономики Украины.

В статье исследованы государственный сектор экономики Украины в условиях ее модернизации. Рассмотрены актуальные проблемы функционирования государственного сектора и комплекс мероприятий по повышению его эффективности в экономике Украины.

Ключевые слова: Государственный сектор, государственные предприятия, модернизация, проблемы государственного сектора.

Petryshyna N. V. Public sector in the modernization economy of Ukraine.

The article examines the public sector of economy of Ukraine in its modernization. Actual problems of the public sector and the range of measures to improve its efficiency in the economy of Ukraine.

Keywords: The public sector, state-owned enterprises, upgrading, problems of the public sector.

УДК 330.341.424

Унтмоале Ю. В.
Інститут економіки та прогнозування НАН України

КОНЦЕПЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПОРЯДКУ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕХІДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

У статті узагальнені принципи господарського порядку та доведено необхідність використання концепції господарського порядку для аналізу та дослідження перехідних економічних систем. Визначено принципи формування конкурентного порядку в трансформаційній економіці.

Ключові слова: конкуренція, концепція господарського порядку, перехідна економіка, трансформаційна економіка.

Перехідний період для України супроводжувався глибокою трансформаційною кризою, оскільки була зруйнована стара економічна система. Сьогодні країна ще також лишається в складному економічному становищі, хоча і зроблено певні істотні кроки щодо модернізації економічної системи. Проте, мабуть, ніхто зараз не буде заперечувати, що Україна все ще знаходиться в перехідному стані. Інша справа, що ще й досі різні кола дослідників та політичні партії не можуть визначитися, до яких саме держави та суспільства ми прагнемо перейти. Відсутність чіткої відповіді на це питання, певна невизначеність в реалізації якоїсь конкретної концепції, наслідки світової кризи, спірність питань про основні риси та шляхи побудови держави зумовлює те, що за таких обставин неможливо визначити певний план дій, систематизувати напрямки щодо вирішення конкретних завдань суспільного та економічного розвитку.

Стратегічним напрямом сучасних вітчизняних економічних досліджень є широкий спектр проблем позитивної та нормативної теорії перехідної економіки в